

„Edinost“ izhaja vsako drugo in
etrito saboto vsakega meseca
in velja za Trst vse leto gl. 2 kr.—
zunaj Trstu po pošti vse leto . 2 . 40
. . . . . polu leta . 1 . 20
. . . . . četr 70
. Za oznanila, kakor tudi za
poslanice“ se plačuje zanavadne
tristopne vrste:
8 kr. če se tiska 1 kr.
7 . . . . . 2 krat
6 . . . . . 3 krat
Za veče črke po prostoru.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč.“

Poziv.

Nekaterim našim naročnikom smo priložili v list malo listek, kolikor dolgujejo, prosimo jih, da poravnajo nemudoma, ker se konec leta bliža in moramo tisk plačati, ki nas drago stane. Ker bode list z novim letom preuravnjan je treba, da se zdaj stari dolg poravna, ako ne bomo morali dati dolžnike odvetniku v roke, drugače nam ni ravni. Mi ne moramo žertovati zraven obilo truda in sitnosti še denara, mislimo, da je vsacega dolžnost plačati, ki je vse leto list prejemal.

Opravništvo.

Kervavi davek in narodne pravice.

Še nekoliko let in bo dober za vojaka, tako govori oče na tihem ko vidi svojega berhkoga sina. Mati misli, dokler je majhen ga ne vidi nihče in ko bi imel doma pomagati, uzamejo ga v vojake. Se bode le vernil kedaj zopet domov ali ne? to je rana v sercu starišev, to je uprašaj ki verta v serce rano, dokler se eno ali drugo izpolne.

Približa se čas, ko občinski sluga ali grajski berič prinese poziv za vojaški nabor. Kervavi davek je, ki daje deržavi mogočno stališče v obrambo na zunaj in varstvo doma. Dajte cesarju kar je cesarjevega tako stoji v sv. pismu zapisano in oče, ki ima zdrave sinove ne ugovarja temu, saj je zakon ki veljeva, da morajo biti zdravi si novi vojaki, katerih ne odveže brambovska postava v posebnih slučajih.

Deržavni zakon se spoštuje, ni se še čulo, da bi ta ali ona občina zabranjevala dati vojaških novincev, ako bi se to zgodilo, politična oblast bi odperla deržavni zakonik in pokazala dotične §§. kaj imajo v sebi in kaj velevajo. Postava je in ta se mora spolnovati, za to skerbi politička oblast in porabi vso svojo moč, da se do pičiče spolni.

Dajte cesarju kar je cesarjevega, ta zapoved se točno spolnjuje, pa ima veliko dolžnost proti onemu, kateri jo izverševa ter da ljudstvu pravico, da pouzdigne svoj glas, naj se dá narodu kar mu gre, namreč §. 19. deržavnih osnovnih postav naj se dejansko izveršuje. Kako skerbe oblastnije

za ravnopravnost narodov? mari enako kakor za brambovske postave, za točni kervavi davek? Kake spise in pozive dobivamo od oblastnij? nemške in laške, a uboga slovenščina kje si doma? se le to ujema s kervavim davkom, katerega hote ali ne hote natančno dati moramo? Deržavnih osnovnih postav §. 19. veli, da so vsi narodi deržave enakopravni in da ima vsak narod nedotakljive pravice, do razvijanja svojega jezika v uradu, v šoli in v javnem živjenji. Kako čuva vlada zakon ki nalaga deržavljanu dati kervavi davek, to občutimo britko in zato naj bode ljudski glas splošen le ta: *Dajte nam kar nam gre.* Da se pa to tudi dejansko izverši, moramo tirjati po naših poslancih v deržavnem zboru, da povedo vradi, da je slovanski narod v Avstriji dosta dolgo roboval. Kervavi davek, katerega Slovani največ v Avstriji plačujemo, sili naš, da se nam pravica spolne, za katero ne bomo toliko časa nehalo potezati se, dokler se dejansko ne zadovoli narod. Morada ni daleč čas, ko bodo zopet naši sinovi sukali meč.

Izpod pomladanskega snega ustajali bodo duhovi, Kraljevič Marko bode snele meč raz stene, zajahal svojega vranca in Bog ve kak obraz bode imel balkanski polootok. Naši sinovi se bodo serčeniji borili, ako bodo znali, da so njih stariši doma slobodnejši, da se jim ne zatira materinščina. Veseli bo kmetič obdelaval svoja zemljišča, sko se mu bode za kervavi davek tudi povračevalo s tem, da bode v uradnjih njegov jezik veljavno imel in se ne bode posili ponemčeval in polahoval jezik njegovih otrok. Nismo nasprotni znanji ptujih jezikov, še le pobriniti se hočemo, da se naučimo sosednih narečij, ali proti lalonstvu in nemčurstvu oberniti hočemo vse osti, kajti na svoji zemlji smo, in gospodari v lastni hiši.

Kervavi davek, naj bode nam vedno pred očmi in ako nas keno derzne zaveriti, da nemamo pravice do tega ali onega, ponosno se poterkajmo na persa in reči treba je: *Slovani smo, plačujemo kervavi davek, zaradi tega zahtevamo enake pravice z drugimi deržavljanami.*

Dopisi.

V Rojanu, 16. novembra.

Zimska sezona rojanske čitalnice se je prav živahno začela veršiti, to je dokazala igra „Mlinar in njegova hči“. — 25. t. m. bo zopet vesel dan odbor bode priredil drugo živahno „besedo“, ki bode gotovo obilno obiskana. Pri zadnji igri pozabili smo mej igralci omeniti merljivega g. Grabrijana, kateri je igrал „Matija“ omenjeni gospod ni samo na odru izversten ampak tudi sploh na narodnem polji. Širi nevtrudljivo idejo slovanstva in je priden agitator. Naš pevski zbor se je začel hvalevredno voditi v petji pod vodstvom verlega pevskega vodja g. Košute. Splošni pevski vodja teržaških in okoliških pevskih zborov je v Černicah bolan. Ker nas vedno poči rašujejo o njegovem stanju prijatelji njegovi moramo omeniti, da ne dobimo nobene vesti od gosp. Kosovelja.

„Lisica zgubi dlako, pa hudobije ne“, to je star pregovor, ki se je še vselej vresnil. Uže splošno slabo znani rojanski učitelj Bonin, katerega so listi uže večkrat opisivali, začel je zopet rogoviliti in propagando za lalonstvo delati. Odvrača otroke slovenskega razreda, rekoč: kaj bote hodili v slovensko šolo, hodite rajši v laško, da se bote kaj naučili jih prav sili razlagajoč jim kako je laščina potrebna.

Kakor je spredviditi, dela ta batelj slovenskega jezika na to, da bi v Rojanu slovenski razred propal. Prej je učil Bonin v slovenskem oddeljku 2 uri na teden, pa zdaj muči vsaki dan po 1 uri otroke z laščino. Opozorujemo tu kompetentne šolske oblastnije, da stvar preiščejo. Vsakako pa se čudimo, da ima slovenski razred človek, ki je toliko za slovenščino ko zajec za boben. Bonin je bil zaradi nemoralnosti v preiskavi, ali magistrat ne gleda na značaj, samo, da je učitelj lalon zraven pa dober špicelj, pa shaja pri magistratu. Najljubši jim je renegat Bonin! enkrat ste uže sedeli na limanci, toda izpustili so vas iz usmiljenja vaše družine in vi tako vračujete hvalenost? Ni še vseh dni konec, časi se spreminja in ako Bog dá, spremenilo se bode v vaše začudenje marsikaj, kar si ne mislite. Vi rojanski možje vam pa kličemo pozor, brigajte se za vaše otroke, ki so v Boninovi dobrí (?) izreji, da vas ne bodo kleli

Posamezne številke se dobivajo po 7 kr. v tabakarnah v Trstu pri pošti, pod obokom tik Kalistrove hiše, na Belvederu pri g. Bertolinu, V okolici: Na Općinah v Isteriji, na Prosek pri g. Gorjupu, v Barcoli pri g. Ani Takan in v Bazzovici pri Ani Tuš, v Skednji pri Fr. Sanciu M. Magdaleni zg. J. Ježu. Naročnina in vsa pisma naj se pošljajo uredništvu v Trstu Via Ponte nuovo N.º 1—1080.

v blaženi laščini. Pri Piščancih je silno pomajkanje vode in akoravno so naredili ondotni kmetje prošnje, do očetovskega (?) magistrata, vendar se še ni zmenilo mestno starešinstvo kaj storiti. Teržaški magistrat pač prežene tisoče in tisoče naših kervavih žuljev, denarnica je vedno brez dna.

Mesto, da se je bivšemu županu 4000 gld. penzije dalo, ki jo je boje le s tem zaslužil, da je pod njegovim županjevanjem teržaški občini 1 milijon, šestkrat sto tisoč gld. dolga priraslo. Vsako leto 4000 gld. proč vreči to je kaj lahkega, ali v okolici kaj koristnega napraviti to je težko, da bi šlo za polaščevanje Slovencev, zagotovim vsacega, da bi mestno starešinstvo novce sejalo.

Kritični politični pregled.

V deržavnem zboru se počasi vse na bolje obrača, ustavoverci najhujji sovražniki Slovanov, so začeli upogavati svoj zarašen tilnik. Čehi so v posebni avdijenci cesarju podali spomenico o ravnopravnosti slovanskega jezika v uradu šoli in javnem živenji. Cesar jih je prijazno sprejel.

Minister poljedelstva Falkenhayn je prehodil vso Istro in se osebno o bedi prepričal, katera isterske kmete uničuje. Vlada je dovolila iz deržavne blagajnice posojilo brez obresti v ta namen, da si ubogi kmet olajša svojo breme. Nadvojvodinja Kristina se je na Spanjско podala s posebnim vlamom. Na meji jo bo spanjski kralj njenin ženin sam sprejel in v Madrid spremil. Ruski carevič pohodil je Dunaj in je bil od cesarja prijazno kot gost sprejet. Ustavoverci niso tega pohoda veseli, kajti, za gotovo je, da je ruski carevič nemškemu Bismarcku štreno zmedil.

Turčija se bolj in bolj bliža Rusiji, kar Angleži uznemirja. Italijani igrajo razne komedije, radi bi ostrašili ves svet, pa se jih se ena primorska vas ne boji.

Laser bivši minister je v sredo na Dunaju umerl, Slovenci in sploh Slovani nemamo uzroka žalovati za njim. On je bil prav za prav duša prejšnjega ministerstva, ki je tlačilo vse slovanske narode. Za ustavoverce je to nedomestljiva zguba.

V Italiji je odstopilo ministerstvo. Ministerski predsednik Cairoli setavil bode novo. Da v Italiji ne mora nobeno ministerstvo dolgo na kurvličnih stolih sedeti je uzrok ta, da je ministerski predsednik one stranke, katera na to dela, da bi Avstriji odtergala nekatere province in ker so vendar drugi bolj zmerni in dobro previdijo prazne sanje nekaterih prenapetnežev, zato naj nastane kriza.

Serbski minister Ristič je šel v Niš, da bode tam nazoč pri skupščini. Serbska narodna vojska je ravnonakar izveršila vežbanje in se vrača vsak vojak zopet k svojemu ognjišču. Mej Turčijo in Serbij je nastal mali preprič zaradi naslova višjega patriarha serbske narodne cerkve, ker si je dal ime Dešman. Visoko porta je protesti-

rala proti naslovu, ker samostan Dešman še na turški zemlji leži.

V Carigradu so zopet na sled prišli zaroti, ki je nameravala umoriti sedanjega sultana in na njegovo mesto postaviti sina Abdul Acica Icedina. Turški prestol je tako trohnel, da se vsacemu cesarju maja.

Na otoku Kuba, spanjsko posestvo v Ameriki, je ustaja hujša postala. Štiri ustaske vodje vodijo ustase ročno in Spanija poše 20,000 vojakov na pomoč svojim posadkom na otok. Uzrok je baje, da beli Kubanci niso zadovoljni, da bo vlada sužne osvobodila V južni Ameriki, divja huda vojna med Chileni in Paraguajci, zadnji so pervim vzeli veliko oklepnicu na morji v bitki. Admiral in več častnikov in vojakov je padlo, bogataši in tamošnji škof sam je začel nabirati darove, da bo vlada kupila drago oklepno ladijo, da jo zopet v boj poslje.

Angleži so v Afganistanu slabo sè živežem preskerbljeni, oddaljeni od angleške Indije jim ni nič kaj pogodu, ker se je še vedno nadejati napadov od Afganov. Na Angleškem konzervativci grajajo sedanjo vladu, katera je zakrivila vojno v Afganistanu in v Afriki z Zulukafri, ter deržavi milijone pogoltnila.

— 1907 —

Domače stvari.

Minister poljedelstva grof Falkenhayn je prišel minoli teden v Terst. Podal se je odtod na Goriško čez Teržič ob Soči v Oglej ker so ga starine in Ritterjevo kmetištvo posebno zanimale. Potem se je podal v Gorico, kjer je sprejel več deputacij. Iz Gorice popotoval je čez Ajdovščino na Kras, v Sežano. Dobro je, da je pohodil Kras in vidil siromaštvo, ki kmeta tare. Konec minolega tedna odjadral je z parnikom v gorenjo Istro, tu je najpotrebnejši da se minister poljedelstva sam prepriča o tužni Istri, da sam z lastnimi očmi vidi, da terka lakota na vrata isterskega kmeta. Pri tukajnem namestniku se zbirajo darovi za ubogo Istro. Nekateri tukajni bogataši so uže več tisoč izročili namestniku, da jih razdeli mej uboge Istrijane. Naši ubogi sosednje, niso pridelali nobene stvari, vse jim je suša uzela, žvino so popredali, ker jo nemajo s čim rediti. Naj minister poljedelstva na to dela, da se za letos in drugo leto ves davek odpiše. Isterski kmet bode potrebovali 3 leta, prej ko bo zamogel poplačati dolbove ki jih je vsled slabe letinje naredil, ako bodo dobre letinje. Kedor ni vidil revščine naj gre v Istro. Na pol nagi in medli otroci so povsod v izgled. Na obrazu se jim bere veliko terpenje gladu. Okrog bornih koč je vse pusto po hlevih le tu in tam najdeš mèdlo žvinče. Zraven pa ubogi kmetje lahonskim begovom v roke padajo, da jim te posojujejo za velike obresti denar, iz katerih kremljev se je težko več iztergati. Lahonski begovi rabijo to židovsko priliko v materialno in politično korist. Pozivljamo vse rodoljube, naj se spo-

minjajo žalostnega stanja naših bratov v Istri in nabirajo v ta namen denar. Vsaka mala stvar se dobro in hvaležno sprejme naše uredništvo rado sprejema darove, da jih potem izroči ali namestništvu ali v Istro kakemu narodnemu duhovnu v razdelitev.

Vojaki za Bosno, kateri bodo nadomestili naše Kuhnove ukercali se bodo v dva Llojdova parnika, eden bo v novi luki, drugi na ključu sv. Karola pripravljen, da jih v Špljet prepelje. Kuhnove se bodo isto v dveh oddeljkih vernili v Terst, treba je, da pokažemo našim hrabrim sinovom, da čutimo z njim. V ta namen bi dobro bilo, ker je mnogo okoličanov in bližnjih Kraščev pri domačemu polku, da se na dan ko v Terst pridejo v obilnem številu zberó v novi luki in sprejmejo zmagonosne domače sinove z nudušenjem. Kedar pridejo, skrbeli bomo, da se bo precej povsod naznanilo.

Vlak na Laško, kateri je do sedaj pred 6 uri zjutraj odrinil, bo začel 1. decembra ob 6 uri zjutraj odhajati, kar služi vsem tistim, kateri imajo z Gorico posla.

Bleiweisov rojstni dan. V sredo popoludne se je čitalnični odbor od vodstva svojega podpredsednika g. dr. J. Zupanca poklonil dr. Janezu Bleiweisu, da mu v imenu ljubljanskih rodoljubov čestita o njegovemu rojstnem dnevi, tudi teržaški Slovenci čestitamo in kličemo očetu Slovenije: Na mnogaje leta!

„Zvona“ poslednji list je prinesel začetek Simon Jenkovemu životopisu iz večega prof. Levčevega peresa. Na pervej strani je Jenkova podoba, ki pa žalibog nij kaj podobna pokojnemu pesniku.

Lekarna (specerija) za okolico bi bila tako potrebna in sicer ena pri sv. Ivanu, druga v Rojanu. Pa naše mestno starešinstvo ne gleda na okolico. To smo vidili, ko se je napravila lekarna pri javnem vertu za okraj sv. Ivana. Ali ni to bila bedarija, če ima kdo uže od sv. Ivana v Terst pozdravila priti, mu je vse eno, ako gre še par korakov dalje, kakor pa da ravno lekarna zato ime nosila da je za III. okraj pa je v mestu. Ravno toliko prebivalcev šteje Rojan in Greta, zraven je še oddaljen sv. Jernej, vendar ni nobene lekarne v tem kraji. Naši mestni očetje skrbé le za mesto, za okolico so le takrat pridni če je kaj denara za dobiti. Upamo, da bo g. dr. Lozer mestni svetovalec IV. okraja povzdignil svoj glas, da se napravi v Rojanu lekarna, katere se bodo vse bližnje vasi posluževale.

Človek star padel na tla bolan. Nekoga dne pride nek star človek iz Krasa doma v Terst. Primeri se da se revež vsled lakote, truda in pa visoke starosti pred neko hišo na tla zgrudi. Nek vsmiljen saramitan (duhoven) to videlši, priskoči revežu na pomoč in ga s potrebnim okrepča da je mogel nekoliko k zavesti priti. Med tem pride stražnik, bolnega na voz ukerca in hajd v bolnišnico. Ko hoče stražnik reveža kakor bolnika tam oddali, mu odgovore da bolan ni in da ga ne morejo prevzeti. Stražnik ne ve kaj storiti in si misli ga v poli-

cijsko varstvo spraviti; ali ko boče stražnik voznika opomniti da bi bolnega opet ukercal, vidi da tega ni več pred durmi. Ukrene jo tedaj domu, ker, ko bi bil stražnik ga opet ukercal, bi bil mogel voz sam plačati. Pusti tedaj bolnika pred vežo in se oddali; v bolnišnici so pa mogli bolnika »volens nolens« sprejeti. Izgledni so teržaški zavodi!

Okoličani pozor! večkrat se čujejo pritožbe okoličanov zaradi dima in smrada, ki ga izpuhajo razne tovarne po okolici. Vsega tega bi ne bilo, da ste bolj pametni, ali krivi ste sami, ker vselej je nabito mesec dni po voglih in oznanjeno v listih, da se lahko vsak pritoži če mu ni po godu. Ravno zdaj je v gorenji Čarboli naznanjeno, da se bo tam zidala tovarna na par, toraj ako ni komu to po volji lahko se pritožiti zoper zidanje tovarne. Po toči zvoniti ne pomaga, pravi pregovor.

Skoz okno je skočila iz III. nadstropja neka 25 letna dekla in se je tako pohabila, da bo težko še kak dan prebila.

Lep napredek. Nek 17 letni čevljarski učenec je prišel v hišo, kjer čez noč sprejemajo za plačilo prenočnike, in vprašal če je mogoče spati. Mlada 14 letna dekle odgovori, da so uže vse postelje oddane. Ta jame mlado dekle pretepati, na njen klic prileti vratar katerega čevljarski nastavnik 4 krat z nožem rani. Ranjenca so peljali v bolnico, hudodelnika pa v ječo.

Z nožem do mertvega je zakljal minolo nedeljo nek Tomšič svojo ljubico na ulici vsled ljubosumnosti. Policia ga je uže v pondeljek zaperla.

Z nožem so trije težaki parnega milna smertno napadli svojega predstojnika, katerega so čakali zvečer pri vhodu njegovega stanovanja. Uzrok napada je, da so omenjeni trije bili iz službe odpuščeni. Vse trije policia uže pod ključ spravili.

— Drug pa je zvečer rani z nožem, neko natakarico v starem mestu, ki je hotela gospodinjo braniti. V Terstu igra po laškem običaju nož veliko rolo, le želite si lahoni lahov v Terst, prinesli vam bodo še kaj lepšega ko nož!

Trije tatovi so bili v nedeljo večer ugrabljeni na Llojdovem parniku. Šli so ob 11 uri po noči z barčico do parnika tiho in se splazili na krov, da bi kradli. Straža jih je zapazila, mornarji so priskočili in jih zvezali.

Ukradli so trije izvedeni tatovi pri nekem prodajalcu predalček z vsem denarom. Eden teh je barantal za sukanec (cvirn) druga dva pa sta zmikovala kar je pod roko prišlo.

V policijsko mrežo se je ujelo 42 oseb, ki so imele prepovedane nože. V Terstu je treba vsaki čas pregledati težake, in jim nože uzeti, ker je uže klanje mej njimi navadno postalo.

Razne stvari.

Okloplica „Tegetthoff“, avstrijska vojna ladja, katera se gradi v Terstu smo imeli priliko viditi na suhem v Llojdovi ladjodelnici, so jo pripeljali iz Mil, da jo spodaj očistijo. Kedor še ni videl vojne oklopne ladije na suhem ko vsa voda iz jame izgonijo v katero jo potegnejo, da stoji čisto v zraku s kolmi podperta, da se lahko pod njo hodi, kakor bi pod velikanskem obokom korakal. Ta oklepica, ki je največja v naši mornarici, obita je z železnimi plošami 18 palcev debelimi, ki vsaka tehta čez sto centov. Ladja je vsa iz železa delana, le pod velikanske ploše je položen les, da se plose bolj primejo. Spredaj je spičasta, in gorje sovražni ladiji ko bi terknila v njo, preseka jo, da se precej potopí. Visoka je čez 8 sežnjev (klafter) in dolga trikrat toliko. Ako človek na krovu stoji, zdi se mu, da je v kaki vasi ali na tergu. Mašina je velikanska, kotli imajo 45 ognjišč za kurjavo. Predno bo dodelana treballo bode še dve leti, oborožena bode z 6 topovi, katerih krogle čez 5 centov tehtajo in milo daleč nesejo. To je le poveršno omenjeno našim čitateljem, da si nekoliko predstavijo velikansko morsko plavajočo terdnjavovo, ki v morski vojni odloči bitko, ali se pa častno pogrezne v globočino morja.

Štrašni povodenj, ki je najlepši del. Spanje pokončal, se ne more skoro natančno popisati. 15. oktobra, tako piše nek potnik, videl sem naj rodovitnejšo planjavo 10 milij široko o morju, enak brez valov. Tu in tam vidilo se je, kako so se daleč lepe poslopja v vodo pogreznile. Povodenj je v eni sami noči pogolnil tisoče bogastva in ljudi. Po visokih drevesih v daljini zapazilo se je ljudstvo, ki se je rešilo sili vode. Velika planjava bila je v morju enaka, kajti na nekem griču, kjer ni dosegla voda merila je na njegovem podnožji 50 čevljev. Vsi, kar se jih rešiti moglo so siromaki, kajti, zunaj svojega živenja niso odnesli ničesa. Darovi se nabirajo tu in tam, ali nikendar se ne bode moglo toliko nabrat, da bi se le četert del škode pokrili. Ljudje so bili po noči iznenadjeni, voda jih je obkrožila in rešitve ni bilo. Hiše so se pogrezovale v merzel grob z njimi ljudje, po vodi je plaval obilo mertvecev, zibeljke z otroci, postelje z bolniki, živina in ostanki hiš.

Grozno hudodelstvo. Iz Kranjskega poroča, da je pri Starih fužinah v gorenjej bobinskej dolini sin svojega sedemdesetletnega očeta ubil. Sodnjska komisija je našla, da je ubogi starec pet reber na vsakej strani imel zlomljenih. Iz tega se dá sklepati, kako zverinsko je zločinec ravnal. Povod umoru bojé še nij znan, pa ljudje govoré, da je bil sin jezen na očeta, ker le ta svoje kajže nij prepisal nanj, ampak na svojega osemletnega vnuka.

O Bismarku se je poročalo, da se mu mast nekam preveč zbira na serci. Zdaj so ga zdravniki baje natanko preiskali in

našli, da je serce popolnem zdravo. Kadar se mu jeza izkadi, bo starci lisjak menda zdrav.

Bosenski junak Hadži-Loja se v terezinskej uječi uči — krojaštva. Če doživi svoje oproščenje, bode vsaj kaj koristil rojakom in, mesto kristjanom glave, Turkom blace „prirezaval“ in kamžole.

Književnost.

Ant. Mart. Slomška zbrani spisi tretja knjiga leži pred nami. V tej knjigi nahajamo 21 životopisov raznih zaslужnih mož. Vis. čestiti gospod pisatelj, Mih. Lendovček, ptujski vikar se je mnogo potruditi moral, da je zbral toliko tvarine raznih slovenskih zaslужnih mož. Vsa čast neumorljivemu njegovemu delovanju, da je podal slovenskemu narodu toliko zdravega blaga. Verli pisatelj podal je s tem narodu priliko, da spozna može, ki so se za narod trudili in ga likali. Životopisi slavnih mož spodbudajo, bralec vidi v tretji knjigi, kako so se v neugodnih letih trudili naši predniki, orali so narodno ledino katera je obilo dobrega sadu obrodila. Slovenci! sežite po knjigi, društva in premoznejgi gospodarji morali bi jo vsi imeti. Knjiga je lična, lep tisek, dobi se v tiskarni društva sv. Mahorja in pri drugih knjigarjih v vseh slovenskih mestih.

Poziv na predbrojku.

Krasna li je domovina dičnoga hrvatskoga naroda!

Švicar s ljepote domovine na daleko slovi, a Hrvatu romantično Zagorje provaraše hrvatskom Švicom. Stari več Rimljani zvahu požeku dolinu radi prirodne ljepote i plodovitosti „zlatnom dolinom“, a kitnjasti Sriem „nasladom sveta“, a sam Hrvat oduševljeno pjeva o krasnoj si domovini: „Liepa naša domovino“. Hrvatu i Slovencu domovinu krite goroviti predjeli, visoke šumovite gore, gol kerš, plodne ravnice, bujna jezera, čarni slapovi, divotne špilje, bistri potoci, sreberne rieke, pitoma selja, tverde kule, bieli prijazni gradovi i gradići, a more ga vodi u bieli daleki svjet. Hrvatska je puna dražestnih, čarnih predjela.

Rado obilazih krasne predjele hrvatske i krajine u kojih živi Hrvatu najmiliji brat — strane slovenske. Pobilježih više toga, što krasna i dobra na putu vidih i doživih, i tako se rodiše „Putne uspomene“. Neki me prijatelji i rodoljubi ponukaše, da ih tiskom izdam. I ja ih izdajem, misleći tim koristiti hrvatskoj knjizi, a posvečujem ih dičnomu starini, odličnomu rodoljubu, koji neumorno radi več 44 godine na književnom polju, nebi li ugodio Hrvatom.

„Put u Dalmaciju“ i „Tko nije bio na Loviču, nije vido Hrvatske“ priobčio sam več u „Napredku“; „Put u štajerski raj“ u „Obzoru“, a „Prijateljska pisma“ u „Bra-

nislavu". A sad sam to dielomice izgadio i ponunio, nebi li bolje ugledalo svet.

Knjiga će obsizati 12—14 štampanih araka u osmini, a sadržavati će:

I. Putne uspomene iz djačke dobe; II. Put u Dalmaciju; III. Prijateljska pisma, t. j. put u Ljubljano, Postojansku špijelu, Terst, Miramare i Mletke; IV. Put u štajerski raj; V. U prekrasnoj strani hrvatskoga sveta: 1. U Radovan, 2. Gradišće, 3. Čevo, 4. Belski dol, 5. Varaždinske Toplice, 6. U rodoljubnom družtvu, 7. U Trakošćan, 8. Noć na Ivančici. VI. Ne-pogoda.

Osim toga riesiti će „Putne uspomene“ verlo vjerna slika dičnoga g. Mijata Stojanovića.

Molim najuljudnije hrvatsko i slovensko rodoljubno obćinstvo, da se izvoli na tu knjigu do konca mjeseca prosinca t. g. predbrojiti. Napose molim prijatelje i znance, da mi izvole čim više predbrojnika sakupiti.

Na svakih 10 iztisaka, dajem jedan za nagradu.

Knjiga će izaći u tiskari Rudolfa Deselbrunnera u Bakru posle nove godine, a cena će joj biti 1 for.

Učtivo se umoljavaju svi hrvatski i slovenski listovi, da izvole ovaj poziv bezplatno oglasiti.

U Karlovcu, dne 10. studenoga 1879.

Davorin Trstenjak.

Gospodarske stvari.

Živinska kuga razsaja na Kranjskem veliko glasov smo slišali o zdravstvenih pri-pomočkih, kateri se rabijo, da se zabrani strašna bolezen, ki kmeta uničuje. Naj našemu ljudstvu najprej povemo, da je treba vse zapovedi strogo spolnovati, katere zdravstvene oblastnije objavijo. Nekateri misljijo, da je vse preostro, ko vojaki obstražijo kako vas in silijo memo popotujče kako stvar odložiti. Vse to mora biti in bolj strogo ko je, boljše je za okuženo vas. Mnogoletne skušnje okuženih krajev so dokazale, da se le z najstrogejim omejenjem dotike okuženih krajev z neokuženim more zatreti grozovita bolczen. Treba je podučiti naše kmete, da ostanejo kolikor je mogoče doma, ter ne pustijo k živini drugih oseb, kakor le posle ki jih kermijo. Ti pa tudi ne smejo zahajati nikomor iz hiše, ker kuga se zanese lahko uže s tem, ako kak posel stopi v stopinjo takega človeka ki je iz okuženega hleva po potu šel. Najbolje je, ako imajo posli obutvo posebej za v hlev, in se vselej prevbujejo ko živini kladejo. Kar živinozdravnik reče treba je ubogati, ni se treba serditi, ako zdravo živino pobiti ukaze. To mora biti, in ko bi se tako ostro ne pazilo na to, bi se goveja kuga v malih dneh čez vso deželo in čelo deržavo razširila. Tisti ljudje, kateri od pobite živine skrivaj kaj mesa ali kože uzamejo, škodujojo sami sebi in vsej občini, zato pa je za

take prestopke velika kazen. Poslušajte izvedene in za to postavljene osebe v lastno korist in ne mislite, da so to le neumne igrače.

Kako se krompir za kuho dolgo ohrani. Da se krompir okusen do leta ohrani, delajo Francozi na ta le način: V kotlu se zavre voda v katero se en košek ali mrežo krompirja potem ko voda vre pomoli, da se ves v njo skrije in 4 sekunde noter derži. Potem se potegne košek ali mrežo in kotla in se natanjko po tleh strese da se posuši. Mej tem se dalje kuri pod kotlom, da voda vre in dalje dela s krompirjem dokler je ves na ta način pripravljen, kar se ga za jed odloči. Ko je ves krompir dobro posušen, znosti se na zračen lesén pod in se na drobno po podu posuje. Po takem ravnjanji kalovi ne poganjajo več, krompir pa ostane dober in okusen. Nekateri tudi vodo osolé kar je še bolje a krompir mora biti v temi. Za seme tak krompir ni dober, ker ne poganja več kalov.

Suh meso, klobase, slanina, krače spravijo se delj časa najložej, da ne postanejo žaltove v vročini. V navadni sod ki mora snažen biti se dene 2 do 3 palce rezanice na dno. Potem se sklada suho meso, ki mora dobro posušeno biti, eno sklad. Na to sklad se zopet 2 ali 3 palce rezanice potrese in meso uloži, dokler je poln sod, kateri je z rezanico na zadnje založen in dobro zabit. Ravno tako se lahko jabolka čez zimo dobra ohranijo.

Da zajei mladih dreves ne oglo-dajo, je prav skromen priporoček, namreč, da se drevesce z mastno slaninino (špehovo) kožo meter visoko namaže, mali košek kože zadostuje za 20 dreves.

Polži v vinogradih dober gnoj. Ker vinogradni polži zemlji mnogo apnene tvarine odtegnejo in sicer v obilni meri celo 100 kilogramov na 1 hektar. Polži se v kak posodo v kup poberejo stolčajo da je kakor blato in potem nazaj v zemljo denejo, to da zemlji vlažnost in rodotnost.

V štacuni Ivana Valenčiča, po domače „pri Slovencu“, nove ulice št. 39, dobiva se vsake verste manufakturnega blaga, kotonine, frustanja (barhenta) plavine, vsake verste robcev (fačolov) in drugih stvari po prav nizki ceni.

Oznanilo.

Podpisani naznani vsem čč. gg., da prodaja prav dobro, in okusno vino iz Parenca!

Cena je černo po 56 kr. Liter nižje " " po 44 " belo iz Sv. Križa sladko po 52 kr. Liter.

Priporoča se vsem čč. gospodom kmetom, da naj bi ga polno obiskali. Prostor je brez kuhje. **Kedor ga bo pil bo prašal kaj tudi v Trstu se najde čisto in tako dobro vino?** To je: Via Porporella nasproti Sanità. — Kerčmar

Jakob Strajn, dolinčan.

PRIPOROČILO.

Častiti duhovščini priporočava najine voščene sveče

katere so izdelane iz čistega, najlepše beljenega čebelskega voska, za cigar **popolno čistost** in **izverstno terpežnost** v gorejji sva **poroka** in še pristaviva da najine sveče se ne odkapuju, nikendar ne kadè in gorè z mirnim, lepim plamenom, ter imajo to veliko prednost da jih ni treba nikendar vsekovati, ker ves stenj sam pogori.

Imava zmiraj veliko zalogo dobro uležanih cerkvenih sveč, — tudi „torč“ in drugih voščenih izdelkov.

Cena najnih voščenih sveč je — **glede tega, da je nepokaženo blago** — najniže cene, in pošljeva sveče na dom najnih častitih prejemnikov, to je na najbližno, železniško postajo ali pošto **franco in proste** vsake voznine.

Prosiva naju kmalu sè cenjenim naročilom ali uprašanjem počastiti in se priporočava

z odličnim spoštovanjem

P. & R. Seemann.

Ljubljana, gradišće, vegova ulica št. 8.